

О.Д. Кулаківська, магістрант
Науковий керівник – д.е.н., проф. С.Ф. Легенчук
Житомирський державний технологічний університет

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА ЩОДО ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЗГІДНО З НАЦІОНАЛЬНИМИ П(С)БО

Розвиток ринкових відносин в Україні вимагає нових підходів до управління економікою на макрорівні та на рівні окремих підприємств. Особливого значення набувають проблеми створення таких механізмів управління фінансами підприємств, які відповідали б ринковим умовам господарювання, забезпечували високий рівень платоспроможності, ліквідності, прибутковості підприємства. У сучасних умовах для підприємств типовим наслідком кризового явища їх економічного розвитку стала гостра нестача необоротних активів, а саме основних засобів, що істотно впливає на ефективність господарювання. Одним із найактуальніших завдань у напрямі забезпечення фінансової стійкості підприємств є вдосконалення управління основними засобами. Передумовою ефективного управління основними засобами є досконало сформована облікова політика, яка дозволить успішно функціонувати підприємству.

Дослідивши напрацювання науковців у сфері дослідження облікової політики основних засобів підприємства, можна зробити висновок, що недостатньо розглянутими та вивченими залишається ряд питань щодо облікової політики основних засобів, а саме етапи формування облікової політики в частині основних засобів, складові облікової політики основних засобів, документальне оформлення облікової політики щодо основних засобів тощо.

Основні принципи та вимоги до відображення інформації про основні засоби в бухгалтерському обліку і звітності, викладені в П(С)БО 7 «Основні засоби». Формування облікової політики щодо основних засобів є одним із найважливіших етапів складання наказу про облікову політику, від чого залежить визначення фінансового результату діяльності підприємства.

Документальне оформлення облікової політики підприємства здійснюється у вигляді наказу про облікову політику підприємства, він є основним внутрішнім документом, що регулює організацію облікового процесу на підприємстві і є обов'язковим для виконання всіма підрозділами та працівниками підприємства. Наказ розробляється головним бухгалтером і затверджується керівником підприємства.

Виділяють чотири елементи облікової політики підприємства щодо основних засобів:

- встановлення терміну корисного використання основних засобів;
- вибір методу нарахування амортизації;
- переоцінка основних засобів;

– визначення вартісних ознак предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів.

Відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби» і Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів, підприємству надано альтернативні варіанти для вибору облікової одиниці бухгалтерського обліку основних засобів, а саме:

- закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладам до нього;
- конструктивно відокремлений предмет, призначений для виконання певних самостійних функцій;
- відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів однакового або різного призначення, що мають для їх обслуговування загальні пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, унаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, а комплекс – певну роботу тільки в складі комплексу, а не самостійно;

– інший актив, що відповідає визначенню основних засобів або частина такого активу, що контролюється підприємством.

У методичних рекомендаціях регламентовано умови збільшення первісної вартості об'єкта основних засобів за рахунок витрат на капітальний ремонт, а саме:

– витрати на капітальний ремонт об'єктів основних засобів можуть бути визнані капітальними інвестиціями, якщо вони можуть бути ідентифіковані з окремою амортизованою частиною (компонентом) основних засобів. Так, витрати на капітальний ремонт можуть бути вказані капітальними інвестиціями, якщо ціна придбання активу вже відображає зобов'язання (необхідність) підприємства здійснити в майбутньому витрати для приведення активу до стану, в якому він придатний для використання;

– вартість капітальних робіт, що призводять до збільшення очікуваних майбутніх економічних вигод від використання об'єкта основних засобів, включається до капітальних інвестицій з майбутнім збільшенням первісної вартості основних засобів.

Витрати, які пов'язані з необоротними матеріальними активами, що виникають після їх придбання чи створення, вчасно списують як витрати звітного періоду, в якому вони були понесені. Дані витрати можуть бути додані до балансової вартості необоротного матеріального активу, якщо:

а) існує ймовірність, що ці витрати призведуть до збільшення первісно очікуваних економічних вигод;

б) ці витрати можна достовірно оцінити і віднести до конкретного виду активу.

Строком корисного використання (експлуатації) об'єкта є період часу, упродовж якого підприємство передбачає використовувати відповідний об'єкт або кількість одиниць продукції (послуг), яку підприємство очікує отримати від використання основного засобу. Строк корисного використання (експлуатації) визначають виходячи з корисності об'єкта для конкретного підприємства, він може бути коротший, ніж нормативний (технічний, економічний) строк експлуатації. Строк корисного використання відображає наміри керівництва підприємства щодо використання об'єкта основних засобів з урахуванням накопиченого досвіду і оцінки ситуації на ринку. При цьому строк корисного використання об'єктів основних засобів на підприємстві можна переглядати.

Класифікація основних засобів для нарахування амортизації та їх переоцінки. В П(С)БО 7 «Основні засоби» зазначена класифікація основних засобів для цілей бухгалтерського обліку.

У методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку основних засобів вказано, що підприємство може розширювати зазначену класифікацію, поділяючи у групах (підгрупах) основні засоби на власні, орендовані і такі, що перебувають в експлуатації, запасі, оренді, ремонті, на модернізації, реконструкції, добудові, в частковій ліквідації тощо.

При зарахуванні нових об'єктів до складу основних засобів визначити їх ліквідаційну вартість через декілька років важко. Саме тому підприємства в наказі про облікову політику вказують, що ліквідаційна вартість об'єкта дорівнює нулю, а вартість, що амортизують, відповідає первісній вартості об'єкта.

Чинним законодавством передбачено такі методи нарахування амортизації основних засобів: прямолінійний; зменшення залишкової вартості; прискореного зменшення залишкової вартості; кумулятивний; виробничий.

Підприємство може встановити різні методи нарахування амортизації для різних облікових груп об'єктів основних засобів, крім землі та незавершених капітальних інвестицій.

Вартість об'єктів основних засобів, що відображена в обліку, не завжди відповідає їх реальній вартості. Підприємства мають право здійснювати переоцінку об'єктів основних засобів. Діючі стандарти не відносять переоцінку до обов'язкових заходів. Саме тому підприємство самостійно приймає рішення щодо необхідності її проведення. При переоцінці певного об'єкта основних засобів, необхідно переоцінити всі об'єкти групи основних засобів, що належать до певної групи основних засобів, їх переоцінюють одночасно, щоб уникнути вибіркової переоцінки активів і відображення у фінансовій звітності сум, які є змішанням оцінок на різні дати.

Залежно від організаційно-правової форми господарювання підприємства в наказі про облікову політику необхідно вказувати порядок списання (ліквідації) об'єктів основних засобів.

Отже, в наказі про облікову політику щодо основних засобів необхідно відображати усі питання, відповідальність за визначення яких, згідно з законодавством, покладена на власника підприємства. До формування облікової політики необхідно підходити виважено і відповідально. Найбільш повне розкриття інформації щодо основних засобів та інших необоротних матеріальних активів в наказі про облікову політику дозволить усім зацікавленим користувачам упевнитись, що звітність підприємства містить достовірну інформацію, яка відповідає обліковим принципам і реально відображає фінансовий стан і результати діяльності підприємства. Серед подальших напрямів дослідження потрібно виділити удосконалення документообігу операцій з зазначеним об'єктом, визначення способів внутрішнього контролю за збереженням об'єктів в експлуатації.